הלכה · משנה תורה · מפרשים · מלאכת שלמה · ספר עבודה

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות פסולי המוקדשין

רבי שלמה חכים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות פסולי המוקדשין

רבי שלמה חכים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-תורה-הלכות-פסולי-המוקדשין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ד 4
הלכה א 4

פרק ד

הלכה א

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה הרי אלו ימותו וכו'. דע דבחטאת העוף שמתו בעליה לא נתברר בדברי רבינו מה דינו אם נאמר בה דתמות כמו חטאת בהמה או דילמא לא ומדסתם רבינו ולא חילק בין חטאת העוף לחטאת בהמה כמו שחילק בחטאת צבור משמע דלא שנא וכן ראיתי בתוספתא דפ"ק דמעילה דתמן תנינן היה חייב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר הרי אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת העוף לא יביא עולת העוף [לא] יביא מועלין בכולם ומועלין במקצתן מת הדמים ילכו לים המלח מפני שדמי חטאת מעורבין בהן ע"כ הרי להדיא דלא שנא בין חטאת בהמה לחטאת העוף וכי היכי דבחטאת בהמה שמתו בעליה אזלא למיתה ה"נ בחטאת העוף דהא כל שבחטאת מתה הדמים ילכו לים המלח וכמבואר.

אשר בזה קשיא לי לאית מפרשים שהביא המפרש בנזיר דף כ"א ע"ב ד"ה והיינו טעמא שכתב וז"ל ואית דמפרשים כיון דצריכה כפרה על שציערה עצמה מן היין והשתא לא צריכה דהפר לה בעלה מעיקרא הו"ל כחטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא וכו' ומשום דבחטאת בהמה גמירי דתמות אבל חטאת העוף לא גמירי דתמות ע"כ והתוס' בו בפרק דף כ"ו ד"ה אלא מעתה כתבו וז"ל א"נ מתוקם נמי אפי' בנזיר וכגון בנזיר טמא שצריך שתי תורין אחד לחטאת ואחד לעולה וה"פ מעות ולא עופות כלומר אם חייבי קינין הפריש תורין או בני יונה ולא פירש בשעת לקיחה ומת קודם הקרבה או הפר לה בעלה דלא יהבינן להו דין דסתומים לענין שיקריב איזה שירצה חטאת ואיזה וכו' יעו"ש הרי דמאי דלא יהבינן להו דין דסתומים לענין שיקריב הכהן איזה עולה ואיזה חטאת הוא משום דהו"ל כאילו הפריש הבעלים הא לאו הכי יהבינן להו דין דסתומים והיה מקריב איזה שירצה לחטאת ואיזה שירצה עולה ולא אמרינן דתמות משום חטאת שמתו בעליה דהכי דייקי דברי התוס' דקאמר איזה שירצה חטאת ואיזה שירצה עולה משמע שיש בידו להקריבם אם היה יודע הכהן מי הוא חטאת ומי הוא עולה ולא קפדינן משום חטאת שמתו בעליה משמע דס"ל להתוס' כאית מפרשים שכתבו דבחטאת העוף לא אמרינן דלמיתה אזלא.

והרא"ש ז"ל בפי' למס' קינין ספ"ב במתני' דהאשה שהביאה חטאת ומתה יביאו יורשיה עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה פי' וז"ל יביאו יורשיה עולתה דעולה דורון היא וקרבה לאחר מיתה וכו' עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה דאין כפרה למתים והילכתא גמירי לה דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא ובתורת כהנים תניא

מנין שאם הביא עולתה ומתה יביאו יורשיה חטאתה ת"ל אחד לחטאת ואחד לעולה ור"י מאורלינש ז"ל היה רוצה לתרץ דהתם מיירי בעוף וגמירי דאין חטאת העוף מתה כמו שאין חטאת צבור מתה יעו"ש ומדי דברי בו קשיא לי במאי שפירש דהיינו טעמא דיביאו יורשיה עולתה משום דעולה דורון היא ולא כפרה ואילו חטאתה לא יביאו משום דהוי כפרה ואין כפרה למתים דהא בפ"ק דמנחות דף ד' ע"ב אמרינן מאי שנא אשם נזיר ואשם מצורע דבאו להכשיר ולא הכשירו ה"נ באו לכפר ולא כפרו אמר ר' ירמיה מצינו שחילק הכתוב בין מכפרין ובין מכשירין מכפרין אית בהו דאתו לאחר מיתה מכשירין לית בהו דאתו לאחר מיתה דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשיה עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה ופי' רש"י לא יביאו יורשיה דזה אחד מחמש חטאות המתות שמתו בעליה וחטאת יולדת מכשיר הוא כדאמרינן בכריתות מפני שמכשרתה לאכול בקדשים ומדחטאת להכשיר עולה לכפר דכתיב אחד לחטאת ואחד לעולה אלמא מכפרין קרבי מכשירין לא קרבי יעו"ש והא דחטאת יולדת מכשיר היא ולא כפרה מתני' היא בפ' המביא אשם (כריתות דף כ"ו ע"א) דתנן התם האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים וכמ"ש התוס' ובש"ס אמרינן יולדת נמי מייתי קרבן לאשתרויי באכילה היא ולא לכפר ע"כ הרי להדיא דחטאת יולדת שמתה ולא קרבה היינו משם דהוי מכשיר ולא אתי לאחר מיתה ועולה דקרבה משום דהוי כפרה ומכפרין אית בהו דאתו לאחר מיתה ולא דעולה דורון היא ומשו"ה אתי לאחר מיתה וחטאת משום דהוי כפרה ובפ"ק דזבחים ד"ה אמרינן מתקיף לה רב אסי ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מכפרין ופרש"י מאן לימא לן וכו' דיולדת לא מכפרה עולתה עלייהו אם הביאה עולתה מחיים יעו"ש. (א"ה ס"ט עיין לרש"י ורע"ב בפ"א דמעילה מ"ב שפי' ג"כ דטעמא דהאשה שמתה יביאו יורשיה עולתה היינו משום דעולה דורון היא וכמ"ש הרא"ש ז"ל ועיין לגאון עוזינו מורה מורינו בחקרי לב או"ח דף ד' ע"ד ולמו"ר המופלא חסידק קדישא מקור מים חיים נר"ו בס' לב חיים מדף מ"א ע"ב ואילך).

ואפשר לומר דמ"ש הרא"ש ז"ל דעולה דורון היא ר"ל דהאי עולה שמתה בעליה כיון דאין כפרה למתים אף שמביאין היורשים עולתה מ"מ אין מרצין וכדאיתא בזבחים דף ה' ע"א אמר לו ר' אליעזר מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרים ואין מרצין דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשיה עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה ופרש"י ואין מרצין שאין כפרה למתים ואף אתה אל תתמה על אלו יעו"ש נמצא דכיון שאין מכפרים הוי דורון וחטאת העוף דקתני במתני' דהוי מכשיר פי' הרע"ב וז"ל ומפני

שמכשירתה לאכול בזבחים דמחוסר כפרה היא מספק ואינה יכולה לאכול בקדשים עד שתביא כפרתה ע"כ וכפי' רבינו בפי' המשנה יעו"ש. איך שיהיה נמצא לדעת ר"י מאורלינש דקאי בשיטת אית מפרשים שמביא המפרש והתוס' דיש לחלק בחטאת שמתו בעליה בין חטאת בהמה לעוף דבחטאת העוף אינה במיתה. ולכאורה נראה שכן הוא דעת רע"ב דהא בפ"ב דקינין פי' וז"ל או שפרח לבין המתות לבין קינין שמשפטן שימותו כולם כגון חטאת שנתערבה בעולה דתנן שימותו כולם ע"כ ומדלא פי' כמו שפרש"י ז"ל דלבין חטאות המתות היינו חמש חטאות המתות וכמו שפי' הוא ז"ל ג"כ במתני' דכל הזבחים שנתערבו בהן חמש חטאות המתות יעו"ש אלא ודאי דס"ל דחטאת בהמה גמירי דתמות אבל לא בחטאת העוף וכמו שכך ראיתי שהוכיח כן הרב שער המלך בפירוש.

אך הנני מוסיף להקשות לאית מפרשים מהאי דאיתא ביומא דף נ"ה עלה דתנן בפ"ו דשקלים ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות וכו' ופריך אביי ונעביד תרי ולכתוב עלייהו הי חובה והי נדבה ומסיק כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא גזירה משום חטאת שמתו בעליה ע"כ הרי דמבואר דחטאת העוף למיתה אזלא (א"ה ס"ט וכן הקשה הרב כבוד יו"ט בפירקין והרב מנחה טהורה דף ג' ע"ב.) ולפי קוצר ענ"ד אחרי המחילה רבה נראה לומר דלק"מ והוא דראיתי להרב שער המלך שהקשה ממתני' דהאשה שהביאה חטאת ומתה ומההיא דהשולח חטאתו ממדינת הים דמקריבין אותו בחזקה שהוא קיים ומוקי לה רב פפא בחטאת העוף ותירץ דסברת אית מפרשים שכתב רש"י ז"ל דחטאת העוף לא גמירי דתמות היינו לפום מאי דקי"ל כר' שמעון דחטאת ציבור שכפרו בעליה אינה במיתה ומטעמא דחמש חטאות בחד מקום גמיר להו וא"כ מהאי טעמא נמי איכא למימר דאין חטאת העוף מתה כיון דלא שייך ולד חטאת וחטאת שעברה שנתה אמנם לר' יהודה דס"ל דלאו בחד מקום גמירי ה"נ איכא למימר דחטאת העוף מתה יעו"ש ולפי"ז לא קשיא מהאי דאמרינן ביומא דקיימי אליבא דר"י.

איברא דבתוספתא בפ"ק דמעילה תנינן בהיפך דתמן תנינן אלו דברים שבין בהמות לעופות שהבהמה דוחה את השבת ויש בהם חטאת מתה וחטאת נקבה ואשם ודאי וכו' משא"כ בעופות הרי דבחטאת העוף אינה במיתה וכסברת אית מפרשים ור"י מאורלינש ואילו מתוספתא שכתבנו למעלה מוכח דחטאת העוף נמי למיתה אזלא.

ולענ"ד נראה לחלק דעד כאן לא קתני בתוספתא דתמורה ואית מפרשים דחטאת העוף אינה במיתה היינו דוקא בחטאת העוף שבאו מעיקרא לכפרה ומתו בעליה בהא

הוא דאמרינן דשניא חטאת העוף מחטאת בהמה וקרבי נמי לאחר מיתה אבל חטאת העוף שלא בא מעיקרא לכפרה אלא להכשיר בהא מיהא מודו דלא שנא חטאת העוף מחטאת בהמה ובכולהו אמרינן דתמות או אם הפריש מעות דילכו לים המלח ובהכי מיירי התוספתא דמעילה ומה שיש לדקדק בדברי התוספתא הלזו עיין לקמן בפ"ו הי"ג במרן כ"מ וההיא דפ' הוציאו לו דכתיבנא לעיל דמשום חטאת שמתה בעליה לא תיקנו שופרות לקיני חובה מוקי לה בקיני יולדת ומצורע עני וזב וזבה וכיוצא ולא כפירש"י שפי' מטמא מקדש דמטמא מקדש לכפרה קאתי ואינם הולכים לים המלח אבל הני להכשיר קאתו ומתו בעליה לא שנא בין בהמה לעוף ולאית מפרשים שהביא המפרש נמי שכתבו גבי נזיר דחטאת העוף לא גמירי דתמות היינו לפום מאי דס"ל כר' אלעזר הקפר דנזיר חוטא הוא שציער עצמו מן היין אמטו להכי כתבו דלא גמירי דתמות וכן נראה מהתוס' דהיינו לר"א הקפר. וחילוק זה למדתיהו ממה שהביא הרב שער המלך בפרקין משם התוס' חיצוניות וז"ל והרב יחיאל ישב הגירסא דלא אמרינן חמש חטאות המתות אלא בבהמה אבל לא בעוף וא"ת וכו' והלא בעוף איירינן וקאמר דלא יביאו יורשיה חטאתה די"ל דהיינו דוקא הכא משום דחטאת מכשיר גבי יולדת והכשרה עיקר דכפרה לא שייך שהרי לא חטאה ע"כ. אלא דחילוק זה לא ניתן לכתב לתרץ הב' תוספתות דהא בתוספתא דמעילה בתר הכי אמרינן הזב והזבה והיולדת והמצורע וכל חייבי קינים שבתורה שהפריש מעות ואמר הרי אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת העוף יביא עולת העוף יביא מועלין בכולם ומועלין במקצתם מת יפלו לנדבה ומועלין בהן ע"כ הרי דכל חייבי קינין שבתורה משמע בין הבאות משום כפרה בין הבאות להכשיר יפלו הדמים לנדבה באופן שאלו התוספתות צל"ע.

ואגב אורחין קשיא לי על מ"ש התוס' בקידושין דף נ"ה ע"ב ד"ה ודילמא אשם מצורע הוא שכתבו וז"ל ועוד אומר הרב שמשון מקוצי דאין לומר שיתנה אשם בשלמים דשמא היום או מחר ידע בעל האשם ויביא אחר תחתיו ולא ידע דנמצא ויהיה אותו שיביא חולין בעזרה משום דהוי אשם שנתכפרו בעליו באחר דלמיתה אזלא וכו' יעו"ש וקשה דהא קי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה ויביא דמיו לנדבה והכי איתא בתמורה דף י"ח ובכמה דוכתי ובפ' הגוזל בתרא (בבא קמא דף קי"ב) וצ"ע. (א"ה ס"ט עיין בס' לא נודע למי שם ובס' פחד יצחק סי' ק"י הנדפס מחדש דף ל"ז ע"א שהקשה כן על דברי התוס' ותירץ יעו"ש).